

УДК 351

Денисюк Г. Л.,

аспірант Луцького національного технічного університету

ФОРМИ І МЕТОДИ ЗАЛУЧЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ІНВЕСТИЦІЙ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

У статті розглядаються актуальні питання розвитку економіки регіонів України. Досліджено форми і методи залучення та використання інвестицій для забезпечення інноваційного розвитку регіону. Здійснена змістовна характеристика та висвітлені основні проблеми інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку регіону. Визначені найбільш перспективні форми залучення та використання інвестицій для забезпечення інноваційного розвитку регіону.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційне забезпечення інноваційного розвитку регіону, інвестиційні ресурси, форми залучення інвестицій.

В статье рассматриваются актуальные вопросы развития экономики регионов Украины. Исследованы формы и методы привлечения и использования инвестиций для обеспечения инновационного развития региона. Осуществлена смысловая характеристика и освещены основные проблемы инвестиционного обеспечения инновационного развития региона. Определены наиболее перспективные формы привлечения и использования инвестиций для обеспечения инновационного развития региона.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционное обеспечение инновационного развития региона, инвестиционные ресурсы, формы привлечения инвестиций.

In clause the urgent questions of development of economy of regions of Ukraine are considered. The forms both methods of attraction and use of the investment for provided innovative of development of region are investigated. The semantic characteristic is carried out and the basic problems of investment for provided innovative of development of region are covered. The most perspective forms of attraction and use of the investment for provided innovative of development of region are determined.

Key words: the investments, investment for provided innovative of development of region, investment resources, form of attraction of the investments.

Постановка проблеми. Ринкові відносини, які нині формуються у вітчизняній економіці, суттєво впливають і змінюють форми і методи інвестування, що позитивно впливає на розширення джерел формування інвестиційних

ресурсів, модернізує їх структуру. По суті, сьогодні відбувається трансформація інвестиційної діяльності в сторону комерціалізації інвестиційних процесів, розвитку структури приватних інвесторів. Інвестиційне забезпечення виступає головною рушійною силою забезпечення інноваційного розвитку регіону. Адже завдяки вкладанню інвестицій відбувається зростання економічного потенціалу регіону, а інноваційний напрям його розвитку підвищує конкурентоспроможність як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках товарів та послуг. Таким чином, у регіоні формуються економічні передумови для зростання ресурсної бази інвестицій. Від ефективності заходів реалізації цього завдання значною мірою буде залежати спроможність наявних джерел формувати необхідний обсяг інвестиційних ресурсів та ефективність залучення нових, альтернативних джерел інвестування.

Тому дослідження форм і методів залучення інвестицій, визначення перспективних напрямів формування інвестиційних ресурсів для інноваційного розвитку регіону є важливим і актуальним.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичні основи інвестиційної діяльності, дослідження форм і методів інвестування та джерел формування інвестиційних ресурсів висвітлюють у своїх працях як зарубіжні, так і вітчизняні науковці: Ю. Бажал [2], П. Беленький [3], В. Беренс, П. Хавранек [4], І. Бланк [5], Л. Гитман, М. Джонк М. [7], А. Гойко [8], М. Денисенко [9], М. Долишний [10], М. Крупка [11], С. Онишко [12], В. Федоренко [14]. Однак питання інвестиційного забезпечення з точки зору вдосконалення форм і методів залучення та використання інвестицій для інноваційного розвитку регіону досліджені недостатньо, що зумовлює потребу в проведенні подальших теоретичних досліджень.

Мета і завдання дослідження. Метою статті є визначення перспективних напрямів формування інвестиційних ресурсів для інноваційного розвитку регіону на основі оцінки діючих форм та методів залучення та використання інвестицій. Відповідно до поставленої мети, в статті визначені такі основні завдання:

- дослідити форми і методи інвестування інноваційної діяльності регіону;
- здійснити змістовну характеристику інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку регіону.

Виклад основного матеріалу. Інвестиційно-інноваційна діяльність у регіоні визначається рівнем інвестиційного забезпечення. На рівень інвестиційного забезпечення безпосередньо впливають можливості регіону залучати інвестиції для формування необхідного обсягу інвестиційних ресурсів. Нині, в умовах обмеження фінансово-кредитних ресурсів, ця проблема на регіональному рівні стає все більш актуальною. Тому *основним завданням інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку регіону є формування необхідного обсягу інвестиційних ресурсів як підґрунтя для подальшого розширеного відтворення основного капіталу господарського комплексу регіону.*

Інвестиційне забезпечення інноваційного розвитку регіону має враховувати пріоритетність сфер діяльності регіону, різноманітність форм і методів інвестування, відповідати вимогам динамічності, ефективності та захищеності інвестицій. Розширення інвестиційно-інноваційної діяльності регіону вимагає забезпечення політичної та демографічної стабільності, ставить перед органами державного управління, а, передусім, органами місцевого самоврядування регіону завдання забезпечити інвестиційну привабливість регіональної економіки [6]. Для реалізації цих завдань необхідні дієві форми, методи, інструменти та важелі впливу на інвестиційно-інноваційну діяльність регіону.

Форми інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку регіону за своїм змістом визначають джерело інвестування. Тому, для вирішення проблемних питань інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку регіону, важливе значення надається дослідженню форм інвестування інноваційних проєктів, до яких відносимо: інвестування бюджетних коштів; інвестування власних коштів підприємств, організацій; інвестування за рахунок кредитів і позик; внутрішні та зовнішні (зарубіжні) інвестиції.

Для класифікації методів залучення інвестицій, розглянемо види інвестування. Ст. 2. Закону України “Про інвестиційну діяльність” [1] визначає основу інвестиційної діяльності, яка характеризує види інвестування:

- інвестування громадянами, недержавними підприємствами, господарськими асоціаціями, спілками і товариствами, а також громадськими і релігійними організаціями, іншими юридичними особами, заснованими на колективній власності;
- державного інвестування, органами влади і управління України, АР Крим, місцевих Рад народних депутатів за рахунок коштів, позабюджетних фондів і позичкових коштів, а також державними підприємствами і установами за рахунок власних і позичкових коштів;
- іноземного інвестування, іноземними громадянами, юридичними особами та державами;
- спільного інвестування, громадянами та юридичними особами України, іноземних держав.

Розглядаючи наведені визначення форм і видів інвестування, поставлено за мету конкретизувати методи інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності регіонів для розширення бази інвестиційних ресурсів за рахунок нових, альтернативних фінансових джерел, надання пільг при здійсненні інвестиційно-інноваційної діяльності, застосування різних форм вкладання цінностей (у матеріальній або нематеріальній формі). Ці дії мають бути спрямовані на вирішення питань активізації інноваційної діяльності і забезпечувати стабільний соціально-економічний розвиток регіону.

На основі результатів проведених теоретичних досліджень, відповідно до форм інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку регіону, в табл. 1 класифіковані методи залучення інвестицій.

Таблиця 1
Форми та методи інвестиційного забезпечення
інноваційного розвитку регіону

Форми інвестиційного забезпечення	Методи залучення інвестицій	Проблеми залучення інвестицій	Ступінь ризику інвестицій
Бюджетне інвестування	<p>Кошти Державного бюджету на безповоротних засадах. Кошти місцевих бюджетів на безповоротних засадах. Кошти позабюджетних фондів на безповоротних засадах. Кошти за рахунок перерозподілу бюджетних платежів до тацій та пільг в оподаткуванні.</p>	<p>Недосконалість бюджетно-фінансової політики. Дефіцит бюджетів.</p>	<p>Низький рівень</p>
<p>Інвестування власних коштів підприємств, організацій</p>	<p>Нерозподілений прибуток, який залишається у розпорядженні підприємства, організації. Дивіденди, що направляються на інвестування. Частина позаоборотних активів, які реінвестують. Частина оборотних активів, яка іммобілізується в інвестиції. Кошти від розміщення депозитів. Кошти, які виплачуються державними органами та органами страхування у вигляді відшкодування збитків. Кошти від емісії цінних паперів. Вкладення інвестора в статутний фонд підприємства. Кошти від розміщення цінних паперів на вторинному ринку. Кошти недержавних організацій, які надаються на цільове інвестування на безповоротних засадах. Факторинг.</p>	<p>Низький рівень прибутковості діяльності. Недостатність обігових коштів через значний рівень інфляції. Недосконалість механізмів залучення.</p>	<p>Середній рівень</p>

<p>Інвестування за рахунок кредитів і позик</p>	<p>Державні кошти, які надаються на цільове інвестування у вигляді безпроцентних кредитів та з низькою процентною ставкою. Податковий кредит. Банківський кредит. Позики кредитних спілок та інших недержавних фінансових установ. Венчурне фінансування. Лізинг. Реалізація облігацій. Кошти пенсійних фондів. Кошти страхових компаній. Кошти оплати форвардних контрактів. Комерційний матеріальний та нематеріальний кредит.</p>	<p>Недосконалість державної кредитної політики. Високий рівень ставок по кредитах. Низький рівень організації недержавних форм кредитування. Недоліки страхування операцій кредитування. Недостатній рівень забезпечення кредитними ресурсами.</p>	<p>Високий рівень</p>
<p>Внутрішні та зовнішні (зарубіжні) інвестиції</p>	<p>Державні кошти, які надаються у вигляді грантів і пайової участі. Кошти холдингових компаній, консорціумів, промислово-фінансових груп. Кошти інвестиційних фондів і компаній. Кошти інвесторів-юридичних осіб. Кошти приватних інвесторів. Кошти іноземних інвесторів.</p>	<p>Недосконалість державної інвестиційної політики. Недостатній рівень інвестиційної привабливості. Недосконалість механізмів залучення. Відсутність ефективних механізмів страхування ризиків інвестування.</p>	<p>Середній рівень</p>

Як видно із табл. 1, структура інвестиційних ресурсів регіону представлена у вигляді чотирьох блоків, що характеризують форми інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку регіону. Перший блок передбачає участь бюджетів усіх рівнів у фінансуванні інноваційної діяльності суб'єктів різних форм господарювання. При цьому методи залучення інвестиційних ресурсів передбачають не тільки прямі бюджетні асигнування, але і систему дотацій і пільг в оподаткуванні, що має стимулювати розширення інвестиційно-інноваційної діяльності. Характерною особливістю такої форми інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку регіону є те, що вона генерує ризики інвестування низького рівня.

Другий блок об'єднує методи залучення інвестицій для інноваційної діяльності за рахунок власних коштів суб'єктів господарювання регіону, а також залучених у вигляді коштів від емісії цінних паперів, вкладення інвестора в статутний фонд підприємств, кошти недержавних структур, які надаються безвідплатно на цільове інвестування, тощо. Ця форма інвестиційної діяльності генерує ризики низького рівня. Адже за таких умов інвестування вирішуються проблеми "асиметричної інформації", максимально захищені права інвестора.

Третій блок передбачає залучення інвестицій на умовах кредитування (кредитні та позикові кошти). При цьому пропонується значно розширити методи залучення інвестиційних ресурсів із врахуванням особливостей ринкових методів господарювання, впровадження досвіду зарубіжних країн у здійсненні інвестиційно-інноваційної діяльності. До таких методів віднесені, наприклад, венчурне фінансування, лізинг, комерційний матеріальний та нематеріальний кредит. Для цієї форми інвестування характерним є генерація ризику високого рівня. Адже боргові зобов'язання в разі провалу інноваційного проекту можуть негативно вплинути не тільки на фінансовий стан суб'єктів господарювання регіону, але й мати більш негативні наслідки. Тому у розв'язанні цієї проблеми вбачається необхідність впровадження державних гарантій та залучення страхування інвестиційних проєктів.

У четвертому блоці згруповані форми внутрішнього та зовнішнього (зарубіжного) інвестування, які можуть здійснюватися як державними, так і недержавними (комерційними) структурами. Ця форма інвестиційного забезпечення генерує ризики середнього рівня. Для цього мають передбачатися різні види гарантій та страхування інвестиційно-інноваційної діяльності, що знижують вплив можливих негативних результатів.

Інвестиційне забезпечення інноваційного розвитку регіону має передбачати форми, методи, важелі та інструменти формування інвестиційних ресурсів, їх розподіл та контроль за використанням. З огляду на можливе різноманіття, вважаємо за доцільне поділити інструменти інвестиційного забезпечення на такі групи: інструменти інвестиційного прогнозування (оцінка, прогнози, плани, стандарти), інструменти залучення та розподілу інвестицій (асигнування з бюджетів усіх рівнів, кредити, інвестиції), інструменти регулювання інвестування (ліцензії, податки, збори). В практичній діяльності кожний із наведених інструментів повинен відповідати економічному змісту та мати чітко визначені навантаження.

Дослідження форм та методів залучення інвестицій дало можливість виявити проблеми залучення інвестицій (табл. 1). Встановлено, що для кожної із форм інвестиційного забезпечення характерна наявність проблем залучення. Основною проблемою для бюджетного інвестування є дефіцит фінансових ресурсів, що суттєво обмежує його участь в інвестиційному забезпеченні інноваційного розвитку регіону. Це дає підстави дійти ви-

сновку, що найбільш перспективними формами залучення інвестиційних ресурсів нині необхідно розглядати інвестування за рахунок кредитів і позик та внутрішнє і зовнішнє (зарубіжне) інвестування. Для кредитування та інвестування виділені такі проблеми залучення ресурсів:

- Недосконалість кредитної та інвестиційної політики;
- Низький рівень організації кредитування та інвестування;
- Недоліки у страхуванні ризиків вкладання коштів;
- Недостатній рівень інвестиційної привабливості.

Тому першочерговим завданням функціонування механізму інноваційного розвитку регіону має стати інвестиційне забезпечення інноваційного розвитку регіону шляхом диверсифікації структури інвестиційних ресурсів за рахунок збільшення залучення коштів недержавних установ та коштів внутрішнього і зовнішнього інвестування. На основі результатів проведених досліджень *встановлено змістовну характеристику інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку регіону* як процес прогнозування потреби, пошук, залучення та ефективне використання всіх видів інвестиційних ресурсів у діяльності господарського комплексу для забезпечення розвитку регіону. Інвестиційна діяльність розглядається як формування умов інноваційного розвитку регіону, які мають ставити за мету створення економічного потенціалу, що стане фундаментом для подальшого розвитку всіх сфер регіону.

Висновки. Результати дослідження теоретичних основ інвестиційної діяльності дають підстави дійти висновку, що при побудові моделі інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку регіону необхідно застосовувати комплексний підхід до формування інвестиційних ресурсів, який має передбачати застосування різних форм і методів залучення інвестицій та інструментів їх реалізації. Найбільш перспективними формами залучення та використання інвестицій для інноваційного розвитку регіону визначені: інвестування за рахунок кредитів і позик та внутрішнє і зовнішнє (зарубіжне) інвестування. Розширення цих форм інвестицій дозволить більш ефективно використовувати потенційні джерела формування інвестиційних ресурсів та задіяти нові перспективні джерела інвестування.

Література:

1. Закон України “Про інвестиційну діяльність” // ВВР України. – 1991. – № 47. – С. 1351-1359.
2. Бажал Ю. Фінансове забезпечення інновацій //Фінанси України. – № 4. – 2004. – С. 142-144.
3. Беленький П. Ю. Інвестиційно-інноваційне забезпечення конкурентоспроможності регіону / ІРД НАН України. – Львів, 2006. – 129 с.
4. Беренс В. Руководство по оценке эффективности инвестиций / Пер. с англ. // В. Беренс, П. М. Хавранек. – М. : Интерэксперт: Инфра-М, 1995. – 528 с.

5. Бланк И. А. Инвестиционный менеджмент. – М. : МП "ИТЕМ" ЛТД, Юнайтед Лондон Трейд Лимитед, 1995. – 448 с.
6. Вахович І. М. Фінансова політика сталого розвитку регіону : методологія формування та механізми реалізації: Монографія. – Луцьк: Надстир'я, 2007. – 468 с.
7. Гитман Л. Джонк М. Основы инвестирования / Пер. с английского. – М. : Дело, 1997. – 991 с.
8. Гойко А. Ф. Методи оцінки ефективності інвестицій та пріоритетні напрямки їх реалізації. – К. : Віра, 1999. – 320 с.
9. Денисенко М. П. Основы инвестиционной діяльності. – К. : Алерта, 2003. – 338 с.
10. Регіональна політика / За ред. Долішнього М. І. – Львів: ІРД НАНУУкраїни, 2001. – 678 с.
11. Крупка М. І. Фінансово-кредитний механізм інноваційного розвитку економіки України. – Львів, 2001. – 608 с.
12. Онишко С.В. Фінансове забезпечення інноваційного розвитку // Монографія. – Ірпінь: Національна академія ДПС України, 2004. – 434 с.
13. Тейлор Л. Постсоциалистический переход с точки зрения экономики и развития / МЭ и МО. –М., 1993. – № 1. – С. 62.
14. Федоренко В.Г. Інвестування: Підручник. – 2-ге видання. – К.: Алерта, 2008. – 448 с.